

КИЇВСЬКІ ПЕДАГОГИ У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ПРОЄКТІ «ШКІЛЬНЕ МУЗЕЙНИЦТВО У БІОГРАФІЯХ І ФАКТАХ»

Акцентовано, що науково-дослідна діяльність є підґрунтям і рушієм усіх інших напрямів музейної роботи. Окреслено напрями досліджень науковців Педагогічного музею України, серед яких – вивчення сучасного стану української освіти і насамперед музейної педагогіки. Констатовано, що нині в Україні функціонує понад 4 тисячі музеїв при закладах освіти, або шкільних музеїв. Подано тлумачення терміна «шкільний музей». Висвітлено результати реалізації всеукраїнського дослідницького проєкту «Шкільне музейництво в біографіях і фактах»: подано інформацію про організаторів проєкту, хід його реалізації, представлено персоналії педагогів м. Києва, чії біографії увійшли до книжки «Шкільне музейництво у біографіях і фактах» (2022).

Ключові слова: шкільний музей, педагогічна біографіка, музейна педагогіка, історія освіти, Педагогічний музей України.

Педагогічний музей України, як і будь-який інший український музей, у своїй діяльності керується Законом України «Про музеї та музейну справу», стаття № 2 якого серед основних напрямів музейної діяльності на перше місце ставить науково-дослідну¹. І це цілком зрозуміло, адже науково-дослідна робота є підґрунтям і рушієм усіх інших видів діяльності музею. Науковці Педагогічного музею України досліджують передусім різноманітні аспекти історії української освіти й презентують результати цих досліджень, зокрема в науково-експозиційній діяльності, яка в умовах воєнного стану здійснюється у віртуальній формі на музейному сайті <http://pmu.in.ua/>. Іншим, не менш важливим напрямом наукових зацікавлень працівників музею, є вивчення сучасного стану української освіти і насамперед музейної педагогіки. З 2014 р. на сайті музею функціонує єдиний в Україні електронний інформаційний ресурс «Музейна педагогіка»², який оновлюється щотижнево й містить актуальну інформацію про розвиток музейної педагогіки та реалізацію освітніх програм у практичній діяльності українських музеїв (станом на жовтень 2023 р. – понад 4 тисячі публікацій). Один із розділів ресурсу – «Шкільні музеї» – висвітлює різноманітну діяльність музеїв закладів освіти (понад 360 публікацій).

Термін «шкільний музей» трактуємо як структурний підрозділ навчального закладу, який інтегрований в освітній процес і створений, як правило, спільними

¹ Закон України «Про музеї та музейну справу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.09.2023).

² Музейна педагогіка: електронний інформаційний ресурс. Педагогічний музей України [офіц. сайт]. URL: http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/ (дата звернення: 27.09.2023).

зусиллями вчителів та учнів³. Незважаючи на те, що в Україні діє понад 4 тисячі шкільних музеїв⁴, їх діяльність залишається на периферії громадської уваги.

Вважаємо, що шкільні музеї є важливою частиною музейної мережі країни й одним із ефективних засобів розвитку музейної педагогіки, а їх різнобічна діяльність заслуговує на підтримку й популяризацію. Тож Педагогічний музей України в 2022 р. ініціював реалізацію дослідницького проєкту «Шкільне музейництво у біографіях і фактах» у співпраці з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. Мета проєкту: дослідження та узагальнення відомостей про український освітній музейний рух в особах. Серед провідних завдань: формування антології життєписів педагогів, засновників та керівників музеїв закладів освіти України, вшанування внеску педагогів в українське музейництво та краєзнавство; у підсумку – видання книжки.

До участі в проєкті були запрошені педагогічні колективи закладів освіти, які мають музеї та виявили бажання зробити свій внесок у популяризацію музейної справи. Умовами було визначено, що від кожної області та міста Києва подаються три біографічних нариси і фото педагога – засновника чи керівника музею, які й увійшли до книжки «Шкільне музейництво у біографіях і фактах» (укладач – Лариса Гайда, провідний науковий співробітник Педагогічного музею України, науковий консультант – Олександр Міхно, доктор педагогічних наук, директор Педагогічного музею України, відповідальний за випуск і автор передмови – Дмитро Омельченко, заступник директора з навчально-виховної роботи Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді)⁵. Видання містить 72 біографії педагогів – засновників музеїв із 22 областей України та Києва. Подаємо імена представлених у проєкті київських педагогів:

Бабкова Алла. Музейно-освітній проєкт «Мій Поділ – мій рідний дім» Будинку дитячої творчості Подільського району м. Києва.

Любанська Світлана. Педагогічний музей Василя Олександровича Сухомлинського при Українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського (СШ № 272) Дніпровського району м. Києва.

Масло Олена. Музей «Українська світлиця» середньої загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 126 Дніпровського району м. Києва.

Біографічні нариси містять не лише основні факти з життя й діяльності педагога, а й висвітлюють історію створення, особливості фонду та напрями і форми

³ Шкільні музеї в Україні в першій половині ХХ сторіччя / Педагогічний музей України ; [уклад.: В. О. Гайдей, О. П. Міхно ; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. Вінниця : Видавець ФОП Кушнір Ю. В., 2020. С. 3. URL: <https://cutt.ly/vOOpk0a> (дата звернення: 27.09.2023).

⁴ Шкільне музейництво у біографіях і фактах / Педагогічний музей України, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді ; [укладач: Л. А. Гайда ; наук. консультант О. П. Міхно]. Вінниця : Видавець ФОП Кушнір Ю. В., 2022. С. 6.

⁵ Там само.

діяльності того чи іншого музею. Наприклад, у нарисі про Світлану Любанську, керівницю Педагогічного музею Василя Олександровича Сухомлинського при Українському колежі ім. В. О. Сухомлинського, детально висвітлено історію музею, який було створено 1996 і оновлено 2018 р. до 100-річчя від дня народження В. Сухомлинського (1918–1970), подано інформацію про роботу Школи юних екскурсіводів, про дві книжки, підготовлені за підсумками діяльності музею – «Назавжди в пам'яті родинній» (2010) та «Я неповторний світ вивчаю» (2012), окреслено дистанційні форми музейної роботи (відеоекскурсії, відеопроекти, онлайн-флешмоби тощо) та ін⁶.

Видання «Шкільне музейництво у біографіях і фактах» – це перша спроба узагальнити відомості про музейно-освітнянський рух в Україні, вшанувати працю тих освітян, хто сьогодні творить історію шкільного музейництва, й світлою пам'яттю згадати першопрохідців – будівничих шкільних музеїв. Сподіваємося, що такі дослідження знайдуть позитивний відгук і будуть продовжені.

Ознайомитися з електронною копією книжки «Шкільне музейництво у біографіях і фактах» можна за посиланням: <https://cutt.ly/3wx9d8QA>.

Oleksandr Mikhno,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Director of the Pedagogical Museum of Ukraine
Kyiv
amihno@ukr.net

KYIV EDUCATORS IN THE ALL-UKRAINIAN RESEARCH PROJECT "SCHOOL MUSEUMS IN BIOGRAPHIES AND FACTS"

It is emphasised that scientific research is the basis and driver of all other areas of museum work. The author outlines the areas of research of the scientists of the Pedagogical Museum of Ukraine, including the study of the current state of Ukrainian education and, above all, museum pedagogy. It is stated that today in Ukraine there are more than 4 thousand museums at educational institutions, or school museums. The term "school museum" is interpreted. The results of the implementation of the all-Ukrainian research project "School Museum Studies in Biographies and Facts" are highlighted: information about the project organisers, the course of its implementation, and the personalities of Kyiv teachers whose biographies are included in the book "School Museum Studies in Biographies and Facts" (2022) are presented.

Keywords: school museum, pedagogical biography, museum pedagogy, history of education, Pedagogical Museum of Ukraine.

⁶ Там само. С. 125–131.